

LÄKITUS TARTU SEMINARISTIDELE SIIN-JA SÄÄLPOOL RAUDEESRIIET.

See oli neli aastakümnet tagasi. Kirjutati 1928. Olime koos Tartu Õpetajate Seminari 100 aasta sünnipäeva pühitsemisel. Saksakeelse seminari esindajana viibis meie keskel hõbepäine patriarhaalne Jaani kiriku köster Lange. Palju oli koos seminariste venekeelsest seminarist, mis täpselt 50 a. jooksul püüdis õpilasi kasvatada venemeelseks õpetajaiks, tööriistadeks venestamise teostamisel suure tsaari juhtimisel. Poolesaja-aastaste pingutuste minimaalsed resultaadid on ajalooliseks tõendiks eesti rahva immuunsusele venestumise suhtes. Üle 300 oli aga iseseisva Eesti seminari lõpetanud ja õpilasi. Anda oma parima nende kasvamiseks meesteks ja naisteks, kes juhivad vaba Eesti helgemasse tulevikku, oli siis minu elumõtteks.

Olime täiskiilutud Vanemuises. Oli ilus, meeldesööbiv õhtu, südant sulatav laul, suurepärase võimlemine... Valdavaks meeleoluks oli reaalsusel rajanev optimism. Tol korral andsime välja T.Õ.S. Albumi, kaalukamaid, mis ühe kooli kohta ilmunud. Noorel ja vaesel Eesti Vabariigil jätkus anda 3000 krooni ettevõtte toetamiseks. Olen pea poole võrra vanemaks elanud, elanud suurema osa ajast hullunud maailmas. Tornaado on paisanud umbes kümnendiku meie väikesest eesti rahvast essind lindudena ilma laande laiali, mind siia maailma lõppu - Uus-Meremaale. Raske ja raudne eesriie on jaganud meie maailma kaheks. Mulla on suureks rõõmuks, et neil vähestel seminaristidel, kes viibivad eksilis, jätkub elutuld Seminari 140. sünnipäeva tähistamiseks nii piduliku koosviibimisega Stokholmis kui ka vastava "Bülletääni" väljaandmisega. Olgu see mulle kinnituseks ja trööstiks, et mitte veel kõiki "põgenikke" ei ole suutnud vallutada elustandardi tõstmise palavik. Kui meeleldi viibiksin füüsiliselt teiega koos...

Valdav enamik seminariste jäi aga kodumaale. Ei ole nad mindki unustanud. Olen saanud aeg-ajalt pilte lendude kokkutulekuist koos lühikeste kirjakestega: "Ühistunne ja põhjamine vana seminari vaim tõi meid kokku... sündmused rullusid üksteise järele nagu uduliniku peidust esile. Meie ise kandusime aastakümneid tagasi muinasmaale, kust lahkusime täis tegutsemisiha ja lootust, ärevust... suure lugupidamisega tuletati meelde meie tookordseid kasvatajaid eesotsas armatatud direktoriga. Ei pääsenud mööda meie valvsast direktorist nii kooliajal ega ka nüüd. Ikka ja jälle lõi sekka meie direktor küll karistava pilguga, kui ka vanema sõbrana ja nõuandjana... Oli tööpoolest ilus meie kooliaeg! Ei ole võimelised seda kõike väljendama sõnades. Meie kõikide hinge on jäänud tänutunne!

Hindan neid läkitusi seda enam, et neid on juletud saata isegi mehele, keda partei silm Sõgel on ristunud "tuntud töörahva vaenlaseks"... Olen informeeritud, et ka kodumaal käisid juba paar aastat ettevalmistused Seminari 140. juubeli tähistamiseks, suure koguteose väljaandmiseks... et müüd aga olevat kõrgemalt poolt kriips pääle tõmmatud koguteose väljaandmisel "paberi puudumise tõttu". Ometi veetakse ametlikel andmetel Eestist välja iga aasta üle saja tuhande tonni paberit, umbes sama palju tselluloosi, üle 3000 miljoni kuupmeetri puitu... Seega kuulub "paberi puudus" nende 1001-öö muinasjuttude hulka, milledega inimesi toidetakse... Nagu on osutunud 50 a. kogemuse põhlal muinasjutuks kogu see Marxi teaduste teadus, mis nägi kõige kurja juurena varade ebaõiglast jagamist kui ka kommunismi võidule pääsmist ajaloolise paratamatusena. Jah, kui need muinasjutud reaalsuses miljoneid ~~inimesi~~ inimesi ei nõuaks... ja elavate hingi ei kägistaks... Illustreerigu seda viimast Boris Pasternaki pihtimus: "Õieti on seda vähe, mida nad sinult nõuavad. Ainult üht - et sa vihkaksid seda, mida armastad, ja armastaksid seda, mida põlgad. Kuid see, see ongi just kõige raskem!

Ärgem olgem pessimistid, kes kalduvad mitmesugustest võimalustest pidama halvimat kõige reaalsemaks ning loobuma võitlemisest relvi haaramata. Ei tarvitse ka olla vastandina optimist, kes kaldub pidama parimat reaalsemaks ning võib osutuda võitluseks mugavaks, loiuks. Olgem ja jäägem melioristideks, jah melioristideks, kes igas olukorras, ka kõige raskemas, püüavad teha kõik, mis nende võimuses, et elu paremaks, tulevikku helgemaks muuta. Ning jäägem truuks oma Jumalale, oma südametunnistusele!

Ütlen teile oma sooja tänu kõige eest, mis ~~teie~~ teie olete minule olnud, mis olete minu elu rikastamiseks mulle andnud.

Uus-Meremaal 17.märtsil 1968.

Juhan Tork

Tartu Õpetajate Seminari
direktor 1919-1932

EESTI PEDAGOOGIKA
ARHIIVMUSEUM
FOND K. 13. 339.....
PK 10